

ներէնը: Տոպրոնքի, Փէլցէլ, Փուհմայէր, նեկէտլի եւ ուրիշ գիտուններ սկսան չեհերէնը մշակել իբրեւ հին ու մեռած լեզու. յետոյ երբոր Ենկլանտն անունով ուսումնականը Ձեհի բառարան մը հրատարակեց, չեհերէնը կենդանացաւ եւ դարձաւ հասարակաց լեզու. շատ գիտուն մարդիկ սկսան այն լեզուով գրքեր շարագրել, եւ 1827-ին առաջին չեհերէն օրագրին առաջին թերթը հրատարակուեցաւ, որոյ խմբագրիչն էր մինչեւ տասը տարի Պ. Ֆրանց Փալացի:

Այն ուսումնական շարժման եւ յարուսթեան ետեւէն եկաւ քաղաքականը, եւ 1848-ին փետրուարի եւրոպական յեղափոխութիւնը Փրակայի մէջ ալ բորբոքեցաւ: Ձեհերուն գերմանացւոց դէմ ունեցած ատելութիւնը, բարկութիւնը, հին ոխը եւ վաթսուն տարուան վրէժխնդրութիւնը միանգամայն բռնկեցան, եւ բոլոր Փրակացիք ոտք ելան Աւստրիոյ կառավարութեանը դէմ. հինգ օր քշեց խռովութիւնը, եւ վերջապէս Վինտիշկրէց իշխանին անգութ եւ անողորմ ուժին չգիմացան Ձեհերը. բայց եւ սրտով ու մտքով ոչ երբէք հաշտուեցան Աւստրիացւոց հետ. շատ ազատութիւններ ձեռք ձգեցին, եւ օր ըստ

օրէ ձեռք կձգեն, բայց կերելի որ գոհ պիտի չլինին՝ մինչեւ որ բոլորովին ինքնագլուխ իշխանութեամբ իրենք զիրենք կառավարելու աստիճանին չհասնին:

Շատ կերկրնար մեր խօսքը՝ եթէ Փրակայի պէս հոյակապ եւ հռչակաւոր քաղաքի մը ամէն գլխաւոր շէնքերուն ստորագրութիւնն ընել ուղէինք: Բաւական համարիմք առ այժմ համառօտ տեղեկութիւն մը տալ այս տեղ դրուած պատկերին վրայ:

Փրակային Ալքշրաս (այսինքն հին քաղաք) ըստած մասին մէջ, Մոլտաւ գետին գեղեցիկ եզերքը կանգնուած է այս թափծու գոթածեւ կոթողը՝ իսպառիւ Աւստրիոյ Ֆրանց (Փրանկիսկոս) Ա. Կայսեր: Բարձրութիւնը 23 մետր է, եւ վրան բացի Կայսեր ձիաւոր արձանէն 25 արձան կայ՝ աղբիւրին կամ աւազանին չորս քովերը. վարի 16 արձանները Պահեմիոյ մէկ մէկ դաւառը կկերպարանեն, իսկ վերինները Գիտութիւն, Արուեստ, Խաղաղութիւն, Առատութիւն, Երկրագործութիւն, Բովագործութիւն, ձարտարութիւն եւ Վաճառականութիւն. Այս յիշատակին կանգնողն է Քրանկեր ճարտարապետը, եւ արձաններուն քանդակողը՝ Մախ արձանագործը:

ՕՐԱՅՈՅՑ 1863 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Այս նորատիպ օրացոյցը մեր անցեալ տարւոյ օրացուցին փոքրագիր ձեւովն է՝ նոր ու ճոխ ազգային վիճակագրական տեղեկութեամբք զարդարուած, եւ տառերը սովորական հնաձեւ:

Գինը ամենայն տեղ 20 քոփ. արծաթ:

ՀՐԱՄԱՆԱԻ ԳՐԱԲՆԵՈՒԹԵԱՆ. Իթեղոսիա, Ի26 Սեպտեմբրի 1862.

ԻՏԱՊԱՐԱՆԻ ԽԱՅԻԿԵԱՆ Ուսումնարանի ազգիս Հայոց.